

WORKSHOP: Gezondheid in de verstedelijkingstrategie Metropoolregio Amsterdam (MRA)

Ralph Ploeger (opdrachtgever MRA Analyse), Brigit Staatsen (RIVM, MRA Analyse), Fred Woudenberg (GGD Amsterdam)

Ralph Ploeger (Gemeente Amsterdam, opdrachtgever) en Brigit Staatsen (RIVM) presenteren de uitkomsten van een verkennende kwalitatieve analyse naar opgaven, kansen en risico's van verstedelijking in relatie tot [leefomgeving en gezondheid](#). Onder leiding van Fred Woudenberg (GGD Amsterdam) is besproken hoe de uitkomsten van de analyse en de aanbevolen handelingsperspectieven zijn gebruikt in de verdere planvorming. Het RIVM heeft een kwalitatieve analyse gemaakt van de huidige leefomgevingskwaliteit (o.a. luchtkwaliteit, geluid, hitte, overstromingsrisico, verkeersveiligheid, wandel- en fietsnetwerk, voorzieningen), sociale en economische kenmerken en de gezondheid van de inwoners van de MRA. Hierbij is gekeken naar de uitdagingen en kansen die de leefomgeving biedt om de gezondheid te beschermen en te bevorderen EN waar de inwoners meer of minder kwetsbaar zijn vanuit sociaaleconomisch en gezondheidsperspectief. Dit is gecombineerd in een integrale kaart en gekoppeld aan de plannen voor woonlocaties. Ook de andere plannen en opgaven voor de MRA (m.n. energie, groen, mobiliteit) zijn – waar mogelijk – meegenomen in de analyse.

Ralph Ploeger laat zien hoe de uitkomsten vertaald zijn in het verstedelijkingsconcept. Er is een gezondheidsambitie opgenomen: iedereen in de MRA een gezonde leefomgeving aanbieden die de gezondheid beschermt en de mentale en fysieke gezondheid bevordert. Vervolgens zijn kaarten gemaakt van gebieden met een (a) ongezonde leefomgeving waar ruimtelijke interventies nodig zijn om de gezondheid te beschermen en te bevorderen (b) minder gezonde leefomgeving en (c) gezonde leefomgeving waar de kwaliteit behouden moet blijven onder druk van ruimtelijke interventies. De handelingsperspectieven zijn vertaald in discussiekaarten met mogelijke ruimtelijke interventies die de gezondheid bevorderen (bijv. verbeteren kwaliteit binnenstedelijk groen, verbeteren OV en fiets/wandelnetwerk) of beschermen (verlagen overlast verkeer of industrie, voorkomen gentrificatie). Sommige interventies zijn al opgenomen in de verstedelijkingsstrategie (OV, fietsnetwerk, investeringen in kwaliteit groen buiten bebouwde kom, regionale groenverbindingen, beperken overlast door vliegtuiglawaai). Voor andere interventies is nog meer uitwerking nodig (verduurzaming industrie zoals Tata, inpassen energienetwerk, binnenstedelijk groen). De kaarten zijn input voor discussie met bestuurders (provincie, rijk, gemeenten) over de nog te maken keuzes. Duidelijk is dat bepaalde gebieden steeds kwetsbaarder worden, er is een oprechte wens om te werken aan het verminderen van sociale ongelijkheden (waaronder gezondheidsachterstanden) en om bijvoorbeeld sociale woningbouw in sterk milieubelaste gebieden te vermijden.

Gezien het gebrek aan ruimte moet er wel gekozen worden. Afwegingen liggen volgens Ralph op het vlak van kiezen voor lokale gezondheid versus een beter regionaal gemiddelde (belasting meer spreiden, bv vliegveld Lelystad) en gezondheid/leefbaarheid als primaire opgave versus het opzoeken van de gezondheidsgrenzen in verband met andere prioriteiten zoals de versnelling van woningbouw. Brigit waarschuwt voor het waterbed-effect, pas ervoor op dat de aanpak van bv overlast wegverkeer Amsterdam niet weer nieuwe knelpunten elders in de regio oplevert. Bij de analyse zijn nog geen toekomstige ontwikkelingen meegenomen, zoals het elektrificeren van het wagenpark, dit is een volgende stap. GGD-en waren betrokken bij de analyse en zullen ook bij de verdere uitwerking betrokken worden.

Conclusies

De RIVM verkenning voor de verstedelijkingsstrategie MRA heeft het verband tussen leefomgeving, sociale ongelijkheden en gezondheid inzichtelijk gemaakt. Het doel was niet om een afweging te maken, maar om een feitenbasis te leveren voor die afweging. Het heeft geleid tot kaarten met geplande en mogelijke ruimtelijke interventies en tot goede gesprekken met bestuurders. Er is de oprechte wens geuit om iets te doen aan sociale ongelijkheden en er ervoor te zorgen dat kwetsbare gebieden niet nog verder achteruitgaan

Belangrijk om te realiseren dat gezondheidsbescherming en bevordering geen communicerende vaten zijn (als de milieudruk hoog is, is aanpak van de bron nodig en is compensatie via bevorderende maatregelen niet voldoende). Op verschillende tafels (Metropoolregio's, Regionale Energie Strategieën, NOVI-gebieden zoals het Noordzeekanaalgebied) lopen er discussies over ruimtelijke inrichting. Het is zaak dat de discussie over ruimtelijke interventies met invloed op gezondheid hier landen, en dat deze discussies ook tijdig binnen gemeenten gevoerd worden.

Gerelateerde bronnen:

[Omgevingscan](#), een voorbeeld waarin ook sociale samenhang is meegenomen.